

Setkávání včelařů

Další setkání pražských včelařů v Toulcově dvoře bylo (api)terapeutické...

První lednovou středu jsme měli opět šanci se v Praze v Toulcově dvoře setkat. Cyklus **Pražských včelařských setkávání**, pořádaný od podzimu loňského roku [Včelařským fórem](#), serverem [Včelky.cz](#) a [PSNV-CZ](#) totiž pokračoval pátým setkáním, přednáškou [MVDr. Zdeňka Klímy](#), aktivního veterináře, vysokoškolského učitele z [Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně](#) a mimo jiné také předsedy PSNV-CZ.

O co vlastně šlo?

Tématem večera byla **apiterapie**, tedy v praxi včelí produkty a jejich význam pro prevenci i léčbu různých neduhů. Avšak s řadou přesahů: např. s možností, jak je mohou včelaři využívat a představovat svému okolí.

Co k této přednášce říci? Téma samo pochopitelně vylučuje zjednodušení, prostor našeho Věstníku naopak nedovoluje se příliš rozjet... Zkusme najít kompromis...

Co v nejobecnější rovině bylo ku potěše: přišlo hodně zájemců A to je jen dobře.

Dozvěděli se hodně zajímavých informací. Což je také dobře...

A dále: dr. Klíma ty informace navíc podal lehce, svěže a s nadhledem i s přesahy do řady dalších oblastí. A pro všechny přijatelně. Nebyla to taková ta efektní a elegantně sterilní přednáška s prezentací, jaké občas potkáme v jiných oborech, kde je vše jasné a lektor Vám dá na vše jasné vysvětlení a nalajnuje jedinou správnou cestu... Což je sice efektní, často i účinné, ale jaksi bez toho, čemu se říká esprit, charisma.

Tahle přednáška byla naopak živoucí, vtipná, přirozená a po výtce přesvědčivá, důvěry hodná. Zdánlivě jednoduché... Ale kdo si někdy zkusil přednášet, dobře ví, že to není zase až taková legrace a že je za tím spousta práce. A hlavně praxe a reflexe i sebereflexe...

Když už jsme u té praxe: Z. Klíma má právě ze své praxe má řadu výhod: jak řečeno výše, provozuje aktivní veterinární praxi a jako aktivní včelař má přímou zkušenost s léčebnými účinky včelích produktů, které ve své praxi používá. Jako vysokoškolský pedagog a pracovník ve výzkumu v oboru se navíc tématu věnuje na odborné bázi již řadu let se všemi souvislostmi. A je zkušeným lektorem. Takže samá plus? Vlastně ano. Jediné snad minus vidím v tom, že ten večer byl snad až příliš krátký, ač samotná přednáška trvala více než dvě a půl hodiny... Ten čas nějak příliš rychle utekl...

Co se tedy konkrétně odehrálo?

Ve své přednášce dr. Klíma z obecného hlediska postihl všechny možné aspekty a probral všechny důležité včelí produkty a velkou většinu důležitých úhlů pohledu na jejich aplikaci i účinky. Z gruntu, to jest s výkladem o tom, co je podstatou, jak to funguje a proč (pokud to víme...) a jak se to dá použít a v praxi využít.

Co považuji osobně za hodně cenné: šlo v principu vždy o pohledy z více úhlů, navíc o pohledy zajímavé a často netradiční. Nikoli tedy jedna pravda, ale pluralita, jakkoli ne-jednoduchá, jak už to v tomto nastavení holt bývá...

Je pravda, že často došlo ke konfrontaci dvou základních pohledů. Na jedné straně byla naše – zjednodušeně řečeno – „západní“ medicína, zaměřená spíše na synteticky vyráběná léčiva a na systém působení komerčně orientovaných farmaceutických firem. A na té druhé stály do značné míry odlišné a ve srovnání s předchozím nepříliš kompatibilní zkušenosti oné „východní“ praxe (opět velmi zjednodušeně řečeno), jež je postavena na zcela odlišných principech. Vše se ale občas půvabně prolínalo.

Výraznou demonstrující roli tu sehrály i zkušenosti z loňské kyjevské Apimondie, která návštěvníkům ze Západu nabídla v tomto směru řadu cenných zkušeností. Ostatně o nich referoval už v první přednášce tohoto cyklu v říjnu Ivan Černý. Takže došlo i na už pověstné výluhy z výkalů zavíječe voskového a také výluh ze včelích mrtvolek, na onen magický lék zvaný [Podmor](#).

A pro mne byl velice cenný zřetel ku praxi. Je to logické už z důvodů uvedených výše, totiž ve vztahu k autorově rozmanité praxi lékaře, vysokoškolského pedagoga, pracovníka ve výzkumu i aktivního včelaře. Jako praktický veterinář v ordinaci je s řadou problémů v každodenním styku. A k humánní medicíně je odtud v těchto souvislostech jen kousek. Co ze včelích produktů funguje pro koníky a jiné rozličné čenichoidy, tak pomůže většinou i nám.

Takže celé to bylo zaměřené na praxi a na to, jak si to vše může přebrat a pro sebe upravit obyčejný včelař, který si doma moc rád patlá mastičky a maceruje a louhuje tinktury. Včetně přijatelné formy adjustace tak, aby vše bylo pěkné pro uživatele (zákazníka), a také včetně informace, tedy aby se i onen uživatel dozvěděl to podstatné: proč by si dané měl vybrat, jak to působí a na co a jak to může užít.

Vezměme si jako příklad třeba med: když jeden viděl, jak široké je spektrum jeho blahodárného působení (antibiotické a protizánětlivé účinky – tedy zlepšuje a urychluje hojení ran, podpora trávení, posílení CNS a psychiky, srdce, pomoc při angině pectoris, dodání okamžité energie, zlepšení a prohloubení spánku, podpora při chudokrevnosti – hlavně u dětí, může být podporou i při onemocnění jater – umožňuje regeneraci bez zatížení sacharózou, je vhodným doplňkem pro diabetiky, je účinný při léčbě vředové choroby žaludku a střev, díky enzymům a aromatickým látkám má výrazné imunostimulační účinky...) tak mu brada poněkud spadne... Ufff... A to raději nezmiňuji působení pylu, propolisu a navíc synergické působení probíraných látek...

A když se to pak rozvede do příkladů, třeba jak a zejména kterými druhy medu lze pomoci při konkrétních problémech, např. s krevním oběhem a cévami, při hypertenzi, či když je komplikace v trávicím traktu..., je to ještě zajímavější.

A to nešlo jen o pověstný a u nás vzácný manukový med, ale i třeba o vcelku snadno dostupný med jedlový, o kombinace s bylinkami (meduňka, ostropestřec mariánský) etc.

A to vůbec nemluvíme o pasáži, v níž se probírala role medu jako základního našeho sladidla, na které je člověk vlastně geneticky naprogramován. A také o kapitole, v níž se mluvilo o tom, jak je vlastně med prospěšný pro malé a od kojení odstavené děti (nakonec i u kojenců udržuje střevní mikroflóru stejnou jako při kojení mateřským mlékem, nedochází k vytvoření patologické mikroflóry jako při konzumaci sacharózy, bez kvasných procesů a bolestivosti).

No a pak je tu zajímavý akcent na tzv. vlhké hojení, na působení medu při léčení ran, zejména tam, kde už nám nefungují antibiotika. Tohle nebývá tradiční součástí přednášek o apiterapii. A injekční stříkačka s léčivým gelem na rány (med + propolisová tinktura)? To vidím jako moc dobrý nápad... Takových nápadů, jak tyhle věci nově a chytře prezentovat a jak s nimi a s jejich fungováním seznamovat své okolí či eventuální zákazníky, na přednášce zazněla řada.

Primární při praktických radách ku zpracování produktů byla vždy maximální možná šetrnost při uchování skutečně původních jejich vlastností (uchování enzymů, práce s teplotou a pod.). To je také téma, které doposud ne všichni považovali za klíčové. A téma pro budoucnost nepochybně hodně zajímavé.

Přiznám se, že jsem neznal jméno, které zaznělo už v samotném úvodu přednášky: bylo to k mé ostudě jméno samotného zakladatele apiterapie, [MUDr. Filipa Terče](#) (1844 – 1917).

Těžké je rozepisovat se o detailech, protože těch hodně zajímavých byla spousta. Proto mi to, jak výše uvedeno, nakonec mi to přišlo příliš krátké...

Díky pořadatelům za velice poučný večer!

P. S. č. 1: I v celkové presentaci cyklu došlo k posunu: Poprvé v Praze (a příznějme: na popud organizátorů) byly vidět vkusně zpracované rozvinovací postery s propagací vydavatelských a vzdělávacích aktivit PSNV-CZ a navíc si účastníci mohli koupit některé tištěné materiály, např. jednotlivá čísla Moderního včelaře, Včelařské omalovánky a Včelařské pexeso. A zájem byl...

P. S. č. 2: na Včelařském fóru se poté řada otevřela znovu periodicky se vracející otázka, [jak takové přednášky zprostředkovat](#) těm, kteří prostě nemohou být u toho. Z časových nebo zdravotních důvodů, či proto, že to mají daleko. Dalo by se odpovědět v podstatě jednoduše: zkuste si pro témata, která vás zajímají, pozvat lektory, kteří mají k tématu co říci, ať už jsou ze schválených existujících

seznamů lektorů ([PSNV-CZ](#) či [ČSV](#)), či stojí jaksi mimo ně. Je tu ale také řada možností, jak za současného stavu technologií něco podobného udělat a této prosbě nějak vyhovět. Zkusit za určitých podmínek těm, kteří mají zájem a nemohli fyzicky dorazit, určitou formu záznamu zprostředkovat. Je tu ale také jako protihrač dosti děsivé povědomí o fair hře a úctě k autorskému právu, které panuje v našem prostředí. Nicméně uvnitř PSNV-CZ vzniká skupina, která se pokouší navrhnout a otestovat nějaký schůdný model... Pokud byste k této věci chtěli říci své, redakce e-Věstníku Váš názor ráda zprostředkuje v rámci debaty ostatním. Podmínky té věci jsou vcelku jednoduché:

1. Něco by to stálo a jak to vrátit zpět? Tedy kolik lidí by mělo zájem, jak vyřešit placení a zda by to ekonomicky přineslo minimálně ne-prodělek.
2. Jak udržet akci a komunikaci na fair – rovině, tedy tak, aby nedocházelo k různým nelegálním fintám a kličkám. Předpokládáme zatím co návrh formu veřejně po zaplacení poplatku na omezený čas přístupného videa se zvukem.
3. Technologicky, zdá se, by už nebyly zásadní problémy.
4. Důležité je, aby i sami přednášející souhlasili s pořízením záznamu za určitých podmínek.

J. Matl

VI. setkání uživatelů a příznivců VMS

V neděli 5. ledna se opět zaplnilo auditorium maximum brněnské Mendelovy university včelaři. Na již 6. setkání uživatelů a příznivců VMS jich dorazilo hodně přes 100.

Již před časem se rozdělilo zaměření dvou zásadních zimních akcí. Podzimní seminář (již nějakou dobu konaný ve Zbyšově), je spíše o problematice praktického včelaření, zatímco setkání VMS se zaměřuje na zdravotní problematiku včel a na vše, co s ní nějak souvisí.

Tak tomu bylo i letos. [Program](#) sliboval hodně zajímavé menu, složené z řady chodů. Jako v minulých letech, nechyběli ani letos hosté ze zahraničí, a to jak mezi přednášejícími, tak mezi hojně diskutujícími posluchači. To je víc než dobré.

Co letošní setkání přineslo? Zkusme pro tento účel jen informativní sondu, detailnější výsledky se objeví na stránkách podstatnějších médií, zejména Moderního včelaře.

Klíčovým a všemi notně očekávaným vystoupením byla přednáška **Zhodnocení zimních úhynů, rizikových faktorů a obnovy včelstev v Rakousku** kolegy [Roberta Brodschneidera](#) z university v rakouském Grazu. K přednášce o monitoringu zimních úhynů včelstev v zemích Evropy byl pozván záměrně: nejprve se s ním potkala a seznámila delegace PSNV-CZ na loňské kyjevské Apimondii. To mělo pak logické konsekvence. Protože rakouští kolegové sledují v rámci [projektu Coloss](#) (jenž integruje stovky participantů v desítkách zemí) zimní ztráty včelstev a snaží se hledat možná rizika a možné jejich příčiny a také způsoby, jak jim v budoucnu předcházet. Podobně se to dělá v řadě okolních zemí, avšak prostor, kde na mapě leží ČR, je ostudně bílý. Na otázku proč, která ihned naskočí, zde odpověď nedáme: to by musel odpovědět někdo jiný...

Nakonec slovo dalo slovo a věc se velmi rychle pohnula kupředu. Dr. Brodschneider byl pozván, vše se nějak podařilo zajistit a najednou stál před námi v Brně a říkal moc zajímavé věci o tom, jak jsou na tom včelaři v sousedním Rakousku, proč začali zkoumat fenomén zimních ztrát a ptát se po jejich příčinách, jak jejich projekt a celé sledování probíhá, jaké jsou základní principy a metody zjišťování a vyhodnocování zimních úhynů. A co z nich lze zatím vyvodit. Není toho zase až tak mnoho, ale i tak jsou to cenné údaje. Viděli jsme třeba časovou sekvenci několika let na mapách s údaji o rozdílných a hodně se měnících číslech úhynů u různých skupin chovatelů v různých evropských zemích. Rakouští kolegové jdou hodně do sociální struktury chovatelů (sledují hobby i profi včelaře, kočující chovatele, jejich zootechniku a metody ošetřování, vlivy lokality, snůšky, počasí a třeba i zimního krmení...). Vše se snaží uvést do nějakých vzájemných souvislostí. Snaží se třeba odpovědět na otázku, proč kočující včelaři mají daleko menší úhyny...

Dozvěděli jsme se také v diskusi řadu informací o péči o včelstva u sousedů. Např. o tom, že metody ošetřování se u nich nepřikazují, nýbrž jen doporučují, že se doporučuje spíše integrovaný postup

(IPM). A že některé látky, jako třeba u nás tak oblíbený amitraz či tau fluvalinat, nejsou u sousedů jaksi doporučovány a vítány... A že naopak mají velmi dobré zkušenosti s thymolem co účinnou látkou... Zjevný a naprosto logický byl zájem i o to, jak se daná data získávají a vyhodnocují: tedy jaká je třeba struktura respondentů, jak vypadá onen dotazníkový formulář... Dozvěděli jsme se, jak je vše složité i promyšlené, ale i to, jak se rakouští kolegové snaží o maximální množství relevantních dat. Jdou co nejvíce do regionů a přímo do jednotlivých spolků, které se snaží získat pro anketu celé, a snaží se i odlišovat dotazované podle lokalit, praxe i věku, zootechniky... Je to logické: vše pochopitelně závisí na tom, jak se nastaví vstupní dotazník...

Tou pro nás nejzajímavější zprávou ale byla informace, že došlo k dohodě mezi PSNV-CZ a rakouskými kolegy, že se ono nepřijemné bílé místo na mapě zimních úhynů, zvané ČR, začne zaplňovat daty. Že cca od konce února budou moci naši včelaři participovat na projektu, stáhnout si připravené dotazníky, vyplnit je a poté také tuto účast využít k vlastnímu poznání. Celý projekt zastřeší PSNV-CZ. Kontaktní osobou bude kolega [Jiří Danihlák](#), jenž během února absolvuje na universitě v Grazu úvodní stáž, na níž se přípravy celého společného projektu doladí a dovedou do konečného stadia, aby jej bylo možno spustit. Sledujte proto web PSNV-CZ, kde se v patřičnou dobu informace objeví. Podrobněji to vše popsal Lukáš Rytina v časopise [Náš chov](#).

K věci je třeba dodat ještě jednu věc: celou přednášku i následnou bohatou diskusi brilantně tlumočil oběma stranám Ing. Ivan Černý. I jemu náleží poděkování...

A co říci k dalšímu programu?

Vítaný host ze Slovenska, dr. Tatiana Čermáková z Ústavu včelářstva v Liptovském Hrádku v přednášce nazvané **Risk management chovu včel v souvislosti se zdravotním stavem včel** ukázala na řadu možných problémů, které vznikají v souvislosti se samotným chovem či s činností chovatele i na problémy, které pocházejí z vnějšího prostředí a mají různé zdroje. Šlo v podstatě a většinou o faktory známé, avšak v takovémto užitečném shrnutí se věci takto postavené do vzájemných souvislostí jevíly najednou velice zajímavě.

Lukáš Matela představil v prakticky laděném instruktivním vystoupení novinky v internetové aplikaci VMS. Letos se jich podařilo integrovat značné množství a praktické zadávání dat i jejich vyhodnocování se díky nim stává opět o něco snazším. Aktivní zadavatelé dat je jistě zaznamenali. Jde především o možnost hromadného zadávání spadů i samotného léčení, což zadavateli výrazně ušetří čas. Nebo o jiné nastavení programu, pokud jde o data léčebného spadu ve vztahu k jednotlivým užitým metodám ošetření, čemuž předcházela dlouhá a zajímavá diskuse uvnitř pracovního týmu.

Data z tabulky lze také nově exportovat do tabulky ve formátu xls či xlsx, což byl dlouhodobý rest, který uživatelé požadovali a který určitě těm, kteří si rádi vedou záznamy, udělá radost...

K. Čermák v minulých letech často na svých přednáškách hovořil o výsledcích šlechtění na varroatoleranci. Šlo především o principy metodiky a o výsledky různých zahraničních projektů. Nyní změnil přístup a v přednášce nazvané **Šlechtění včel na varroatoleranci** představil výsledky svých vlastních aktivit. Ukázal, jak je toto téma v našich podmínkách složité. Nicméně tu již pozoruje velice zajímavé výsledky. Některá včelstva již ošetřuje jen jedenkrát za rok. Skutečnost, zda včelstvo vyžaduje i letní ošetření, je pro něj důležitým faktorem... Vychází z tzv. jednorocní populace roztočů. Je to ovšem výsledek komplikovaného výběru, v němž je stále řada překvapení a proměnných. Stále je toho názoru, že z řady faktorů, které brzdí množení roztoče, je nejdůležitější vlastností varroa sensitivní hygiena (VSH) včelstva. Stále více se koncentruje na selekci i na odolnost proti virům, které jsou nebezpečné, zejména v kombinaci s napadením roztočem V. d. V principu vidí jako klíčovou schopnost včelstva úspěšně přezimovat...

Zdeněk Klíma se v přednášce nazvané **Testování hygienického chování včelstev** zaměřil na význam hygienického chování a v té souvislosti také na řadu důležitých praktických aspektů, jak na tuto vlastnost jednotlivá včelstva testovat. Toto testování totiž považuje za základní. Vychází z premisy, že hygienické chování a jeho testování by mělo být součástí chovatelské praxe i u běžných včelařů, tedy

u každého z těch, kteří chtějí udělat ten krok dál a znát víc o svých včelstvech, aby s nimi mohli dále chovatelsky pracovat.

Provádět pin test se můžeme naučit [docela snadno](#). Je tu ale řada možností, jak postupovat, abychom získali výsledky, které jsou věrohodné, ať již jde o samotný pin test, či o metodu vyříznutí a mražení vzorku plodu, či o vymražení plodu na plástu za pomoci tekutého dusíku. A je třeba znát, jak to provést technologicky dobře za pomoci drobných vychytávek (formička, molitan co nosič), jejichž přiblížení bylo pro zájemce velice cenné, stejně jako detailní fotografie průběhu vyklízení buněk vždy po 12 hodinách.

Dle jeho názoru jsou v podstatě výsledky těchto metod de facto rovnocenné, ač časový průběh testu je rozdílný, u tekutého dusíku včely začínají vyklízet poškozený plod o něco později. Je dobré hodnotit každé včelstvo zvlášť a vše si dobře zaznamenávat. A „testovat, testovat, testovat...“ ;-D.

Jiří Vítámvás z Ivančic se již vloni zapsal do paměti mnohých posluchačů svým originálním konceptem ošetřování včelstev za pomoci vlastního dlouhodobého celulózového odpařovače Formivan a 85% kyseliny mravenčí, navíc v době, kdy už si většina včelařů tuto kyselinu nedovolí nasadit. Letos s přednášce ***Tři roky alternativního ošetřování včelstev bez syntetických akaricidů*** tuto metodu shrnul a podrobně komentoval zkušenosti z tří let, po které ji aplikuje. Jeho dlouhodobý odpařovač vydrží 20 dnů, používá pouze koncentraci 85 % a v principu sází spíše na důkladné podzimní a zimní ošetření, jež kromě toho, že vyvolá podle jeho názoru plodovou pauzu, zajistí také, že jsou během následující sezony jeho včely schopny bez dalších léčebných zásahů se dobře rozvíjet a přežít do následující etapy ošetření na podzim příštího roku. V případě potřeby nasazuje kyselinu mravenčí i v listopadu či v prosinci, spodem v podmetu, těsně pod plodové těleso. Fotí si podložky, dokumentuje vývoj spadů, zaznamenává data, srovnává a vyhodnocuje. Což je při 150 včelstvech výkon hodný hlubokosklonu... Zasahuje jen tehdy a tam, kde a kdy je to třeba (vloni KM aplikoval u některých včelstev i 27. 12. a v prezentaci dokumentoval hodnoty spadů). Jeho poznatky zároveň a jaksi v druhém plánu jsou i cenným příspěvkem k debatě o nesmyslnosti toho, co se děje každý rok stran zimní měli, jak se to provádí a co se z toho vyvozuje...

Do své strategie integruje samozřejmě také prognózu vývoje teplot a počasí. Jeho zkušenosti jsou k dispozici na adresách <http://www.vcelarstvi-vitamvas.cz/rocnik-2013.html> a <http://www.vcelarstvi-vitamvas.cz/jak-to-delam-ja.html>.

Jiří Danihlík z [Mendelovy společnosti pro včelařský výzkum](#) (MSVV) nazval svoji prezentaci ***Léčení včel roztokem kyseliny šťavelové – metoda pokapu***. Věnoval se tedy tématu, o něž je mezi včelaři u nás stále větší zájem. Je to logické, protože organické kyseliny se používají efektivně k ošetřování včelstev v řadě okolních zemí už delší dobu a zprávy o tom pronikají i k nám. Takže proč by se nemohly stát součástí ošetřovací praxe i u nás? U kyseliny mravenčí už se to v praxi stalo, poznatky o aplikaci kyseliny šťavelové zatím pronikají postupně a zvolna, ale ani tu není důvod, proč bychom to neměli začít zkoušet. Stačí odkázat na hodně zajímavý vývoj vláken [Aplikace kyseliny šťavelové pokapem](#) a [Kyselina šťavelová](#).

Metodu pokapu zvolil autor v podstatě proto, že kvalitní sublimační přístroje (např. [Oxamat](#) u nás nejsou zatím zcela běžně ke koupi a nepatří k nejlevnějším. Navíc z mnoha srovnání vychází, že výsledky sublimace a pokapu mají v podstatě stejnou účinnost. Poukázal především na skutečnost, že toto ošetření je náležitě efektivní pouze v bezplodém období. Pokud je ve včelstvu plod, klesá účinnost až ke 30 %, zatímco v při ošetření bez plodu překračuje 90 %. On sám preferuje koncentraci 4.2 %, některé metodiky naopak pracují s koncentrací 3.5 %.

V prezentaci poté popsal a důkladně komentoval srovnávací pokus, který byl učiněn na 3 skupinách včelstev ve spolupráci s kolegou z MSVV A. Přidalem a jehož metodiku i podrobné výsledky přineslo také loňské 4. číslo Moderního včelaře. Pokusy prokázaly minimálně stejnou účinnost jako standardní ošetření amitrazem. Zásady: aplikovat jen jedenkrát za sezonu v bezplodém období, pro přípravu cukerného roztoku pro ošetření užít raději destilovanou vodu.

I. Černý, J. Danihlík, B. Gruna a Z. Klíma se v krátkém informativním bloku vrátili na loňskou Apimondii. Konkrétně na její odbornou sekci, kde přednášeli renomovaní odborníci o moc zajímavých tématech. Pozornost posluchačů si např. kromě reportu o úhynech včelstev v sousedním Polsku či o ztrátách ve Švédsku a zpráv o některých zajímavých léčebných přípravcích získaly informace o kulatém stole na téma Zachování diversity včelích populací, informace o zkoumání negativních efektů fungicidů na vývoj a chování včel, či výsledky zkoumání, které prokázalo škodlivý vliv amitrazu na sperma v těle včelí matky a na jeho životnost ([J. Pettis, YouTube](#))

Všechny posluchače jistě také zaujala informace o nově vyvíjeném léčebném přípravku HopGuard, jehož základem je chmel a který hodlá na trh uvést firma Beta-Tec. Ta v jeho účinnost zřejmě velice věří, neboť si zaplatila licenci pro celou Evropu.

<http://www.betatechopproducts.com/products/varroa-mite-control.php>

<http://www.honeybeesuite.com/tag/hopguard/>

<http://www.mannlakeltd.com/hopguard/>

Jaroslav Bureš v přednášce *Podivné chování roztoče Varroa destructor*. popsal konkrétní situaci na Chrudimsku, kdy např. v r. 2011 vycházela situace podle výsledků vyšetření zimní měli jako bezproblémová, během roku ale došlo k rychlému nárůstu napadení a celé to nakonec končilo velkými problémy. Podrobně popsal kontaktní jedy používané při ošetřování včel i plodin, z nichž včely odbírají sladinu a jejich účinné látky (Mavrik 2F – tau-fluvalinat, M1-AER s touž účinnou látkou). Závěr byl vlastně prostý: celoročně sledovat vývoj populace roztoče, ošetřovat pouze v případě, je-li to skutečně třeba, a v tom případě, pokud možno, prostředky, které nezanechávají residua. A snažit se získávat co nejvíc informací.

Michal Počuch představil, jak lze sledovat vývoj na konkrétním místě. Ve Skaličce u Tišnova zřídil pozorovací stanici a vyhodnotil na ní *průběh varroózy v roce 2013*.

Byl to rok charakterizovaný velice specifickými podmínkami (studené jaro, absence pylové snůšky, zastavení plodování na delší dobu, kdy se ani roztoč *V. d.* nemohl množit. Popsal dále systém ošetřování, který odvodil od sledování stavu jednotlivých včelstev a jejich typů. Upozornil i na specifika loňského podzimu (např. pozdní plodování, tedy větší spotřeba zásob a také nutnost posunutí zimního ošetření a zároveň řešení možných podzimních reinvazí...).

Pavel Holub si pro letošní setkání připravil příspěvek s názvem *Ověřování funkce elektrického odpařovače kyseliny mravenčí*. Svůj vynález, tedy odpařovač, který je schopen zajistit pravidelný odpar bez ohledu na venkovní podmínky, již neoficiálně presentoval na několika předchozích setkáních a postupně vylepšoval. Nyní je vše již jeho prototyp v oficiálním rámci co průmyslový vzor, registrovaný pod hlavičkou PSNV-CZ. Představil základní možnosti jeho použití za různých podmínek a zdůvodnil svoji metodiku jeho užití argumenty, které berou v úvahu vlivy dané relativní vlhkosti a koncentrace kyseliny na její odpar. Výhody: odpar KM je prakticky nezávislý na venkovní teplotě, lze jej přesně a rovnoměrně dávkovat a časovat. Sníží se zátěž včelstva, eventuálně i kontaminace medu i spotřeby kyselina. Navíc je stále k dispozici.

Bronislav Gruna představil velice zajímavé a unikátní téma: podařilo se mu totiž zaznamenat, jak zavíječ voskový dokáže poškodit včely v buňkách, pod nimiž vegetuje, takže se líhnou deformované podobně jako od kleštíka. Plyne mu z toho několik elementárních zásad: např. nevkládat do oddělků napadené plásty, zejména pylové desky, netrpět příliš mezerovitý plod, čistit prostor pod zasíťovaným dnem.

Celý přednáškový den poté uzavřel slovenský host, jaderný fyzik i včelař **Ján Haščík**, a to prezentací nazvanou *Niektoré aspekty ošetrovania včelstiev liečivami s účinnou látkou amitraz*. Po podstatném a do hloubky jdoucím úvodu o tom, co je vlastně amitraz, jakými testy v historii prošel a s jakými výsledky (nebylo to zrovna jednoduché), či jak působí na roztoče, přešel k výkladu, jak působí v prostředí úlu.

Amitraz je de facto nervově paralytický jed, jenž napadá nervový systém foretických roztočů a užívá se jako účinný akaricid. Nepůsobí na roztoče zavíčkované na plodu a uniknou mu podle tvrzení doc. Haščíka také roztoči ukrytí mezi tergity včel. Používá se v přípravcích s krátkodobým i dlouhodobým účinkem (Apivar), u nás je znám především jako účinná látka, např. v léčivech Varidol či Avartin (fumigace, aerosolování, léčí kondenzovaná účinná látka roznášená včelami, nikoli dým...).

Je to poměrně nestabilní látka, která podle převládajících názorů nepoškozuje včely, je rozpustná v tucích (lipofilní) a nerozpustná ve vodě (hydrofobní), panuje názor, že v úlovém prostředí ji již krátce po aplikaci v podstatě nenalezneme. Je tu však jeden zádrhel: amitraz se rozpadá a produkty jeho rozpadu nikdo příliš nehledá. A jsou to právě tyto produkty rozpadu, které jsou rozpustné ve vodě, jsou biologicky toxické, mohou se odbourat z úlového prostředí, nikoli však např. z vosku (z něj je pak můžeme odstranit vytavením), takže se také mohou dostat do medu...

J. Matl

WINLOSS získal grantovou podporu

Na brněnském VMS setkání na počátku ledna jsme poprvé veřejnosti prezentovali záměr realizovat studii mapující zimní ztráty včelstev a jejich následnou obnovu podle standardizované metodiky projektu COLOSS. Přednáška Dr. Roberta Brodschneidera z [Univerzity v Grazu](#) byla z prvních výstupů z předjednané spolupráce na Apimondii v Kyjevě. (viz odkaz na článek L. Rytiny výše v textu o setkání VMS) Robert Brodschneider i prof. Karl Crailsheim, přední světový apidolog a děkan přírodovědecké fakulty zmíněné univerzity, podpořili vznik projektu česko-rakouské spolupráce WINLOSS (WINTER LOSSes = zimní ztráty), který umožní zástupcům PSNV-CZ a VFU účastnit se studijních pobytů v Rakousku v průběhu roku 2014 a spolupracovat ve skupině evropských vědců zapojených do projektu COLOSS. Požádali jsme [Dům zahraničních služeb](#), grantovou agenturu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o podporu v rámci programu AKTION. Díky podpoře z rakouské strany a vedení [Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně](#) jsme předložili záměr projektu WINLOSS, který byl agenturou podpořen. Získaná podpora umožní částečnou úhradu cestovního a ubytování zúčastněných vědců. Stále ještě zůstává část nákladů, které si musíme hradit sami.

Nicméně již začátkem února odjíždí kolega Jiří Danihlík na první workshopy do Grazu, kde bude mimo jiné ladit metodiku dotazníku ohledně zimních ztrát pro české včelaře. Na přelomu února a března bude studie připravena ke spuštění. Aktuální novinky se dozvíte mimo jiné i na stránkách [PSNV-CZ](#) a e-Věstníku.

Jiří Danihlík a Radek Kobza

